

БОРИС ГОМЗИН

МАСОНИ

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
>ДОБРА КНИЖКА<

BORYS HOMZYN, Ph.D.

FREEMASONRY

An Essay

UKRAINIAN PUBLISHING HOUSE "DOBRA KNYZKA" — 190

Toronto

1970

Д-р БОРИС ГОМЗИН

М А С О Н И

ТАЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Третє доповнене видання

FEDOR IWANUS
931 ATLANTIC AVE.
WINNIPEG, MANITOBA
CANADA,
R2X 1T5

diasporiana.org.ua

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО "ДОБРА КНИЖКА"

190 випуск

— Торонто —

Р. Б. 1970

З друкарні оо. Василіян

Торонто 145, Онт. — вул. Пісар ч. 286
190 — 2000 — 1970

ПРО ОДНУ "ОРГАНІЗАЦІЮ"

Те, що я пишу, це покищо єдине, мабуть, явище в нашій пресі. Але нарешті треба колись поставити точки над "і". У висліді довгих студій, обсервацій і роздумувань я зважився написати свою статтю. Бо ми — хочемо чи не хочемо того — увійшли в нову добу, добу остаточного бою в змагу Добра із Злом, духа з матерією. Зла не можна перемогти меншим злом, а матерію — меншою матерією. Про це виразно каже нам наш досвід 1917-1918 рр. Тому ми тут, на еміграції, маємо загострювати наш Дух, відкидаючи всі його "ерзаці", в тому числі й масонський, про що я писатиму у своїй статті. Масонерія (космополітизм) і комунізм (інтернаціоналізм) — це похоронні співи над трупом доби, що вмерла, хоч сліди її ще лишаяються. Отож ми маємо розглядати історію під цілком іншим кутом погляду, ніж це роблено досі. На мою гадку, наближається неминучий зудар двох світів, а тому і на сцені з'являються в нових виданнях давні сили. Моє писання про масонів — це спроба кинути трохи світла на темряву цих сил.

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАВВАГИ

"Організація" — тому, що наше розуміння цього поняття ніяк не пасує до того товариства чи братства, про яке мова мовиться.

Ми знаємо два роди публікацій про цю "організацію": 1) з-під пера її противників і 2) ревеляції її членів, треба думати, що з ініціативи, за вказівками і під контролею проводу "організації".

Перші публікації побудовані здебільша на здогадах, на підставі протиставлення певних явищ, подій тощо, бо документальний матеріал засекречено, а на уста окремих членів при їх вступі в "організацію" накладено колодку в формі врочистої обіцянки мовчати про те, що вони знають із царини організаційних засад і практики. Зрештою те "знаття" самою організаційною структурою таке обмежене (зокрема на нижчих ступенях масонерії), що властиво великої ваги не має.

"Вступати" (це слово не пасує, бо властиво у члени вводиться з ініціативи провідних чинників) в "організацію" можна, але ось виступити, а при тому ще наважитися розповідати про свої враження від побуту в тому товаристві — не доручається. Хто вступив або має охоту туди вступити, все мусить мати на увазі: "Залиши надії кожний, хто сюди ввійде" (Данте). Отже, за циганом з

байки Руданського: "Бачили очі, що купували, а тепер їжте, хоч повилазьте". Не доручається тому, що знаком остороги стоїть доля Віліяма Моргана (ЗСА), що наважився був вийти з "організації" і заплатив за це життям (1826). Правда, тепер із провідних кіл цієї "організації" дається зрозуміти, що подібні практики вже не мають місця, а проте ще й досі трапляються трагічні збіги обставин ("випадки"), що їх причину і перебіг ніяк не можна дослідити і розкрити. Поза цим усе можна підкласти яечко до чужого гніздечка, або — щоб збити з тропу аж надто завязятих слідопитів — релетувати: "Тримай злодія!"

Другі публікації, ясна річ, сконструювані собі на користь. Ніхто, включно з величезною більшістю її членів, нічого про справжні (мова не про проголошення для замилювання очей) цілі цієї "організації" не знає, як не знає справжнього членства (не тих манекенів, що їх фота — в повній уніформі з фартушками — можна бачити тепер в ілюстрованих "магазинах").

Чому властиво доводиться міркувати на цю тему, коли, як пише один із таких "магазинів" ("Лайф", 8. 10. 1956): "After 1832. Freemasonry began to lose its its political tinge, taking on the social and more emphatically fraternal character it has today". ("Після 1832 року масонерія почала затрачати своє політичне забарвлення, прибираючи більше соціальний та братерський характер, який має вона сьогодні")?

Мені здається, що батьком цих слів було бажання, щоб так думали читачі, а не бажання дати правдивий образ чинности масонства.

Дуже часто стоїмо перед нерозгаданими ребусами в історії людства і даремне ставимо запитання: Чому це так сталося? Бо здається, що автори цих ребусів не ідіотами були (принаймні аннали не вважають їх за таких, ба, навпаки, величають іноді геніями, ось як Черчіла) а дивись, таких дурниць понароблювали, з якими їхні спадкоємці собі ради дати не можуть. Прикладом: чому це переполовлено Німеччину (роля Рузвельта зі штабом експертів-дорадників), Корею, В'єтнам (Манде Франс)?

Чому випрошено за двері Чянґ Кай-шека і тим промощено доріжку для Мао Це-тунґа (роля Трумена з "експертами"-дорадниками зі штабу Рузвельта), від "квітів" якого така задуха пішла, що голова тріщить не тільки в бідолашних Китайців, але і в авторів цього трагікомічного дійства?

Чому зупинено ген. Мек Артура, готового розторощити Північнокорейців над рікою Ялу?

Чому це раптово вискочив із лівих французьких радикал-соціалістичних конопель Манде Франс, покрутив хвостом у Парижі й Женеві, накрутив переполовинення В'єтнаму і знову зник у тих коноплях?

І чому цей французький "мендес" тепер прожогом подався до Москви (інші, не французькі "мендеси" давно вже оббивають пороги кремлівських володарів і метушаться в передпокоях їхніх палаців, між ними і п. Рузвельтова і навіть т. зв. Бегум, удова по вмерлому Ага Хані)?

Чому Гарі Трумен, оцей вірний послідовник Вольтера з його

"знищiть нечестиву!" (це про Католицьку Церкву), окiльною дорогою iде 1957 р. до Риму, щоб бути там на авдiенцiї в Папи i принагiдно пустити блахмана, говорячи про конечнiсть виховання кандидатiв на католицьких пан-отцiв? До речi, подорож вiн закинчує у Францiї, мабуть, в обiймах якогось "мендеса".

Чому це нiмецькi вiльнi (вiд чого?) демократи. ФДП, так не-

**Статуета
"Мовчазного"**

навидять католика Аденавера, що з пересердя скачуть у нiмецьку соцiял-демократичну гречку?

Чому мав бути принесений у жертву високоступневий масон Еда Бенеш? А доля Яна Масарика, безталанного сина багатобдарованого книжника, одруженого з Американкою?

Боже милий, такі питання можна виписувати без кінця.

Зрештою скажемо: що мене болять, коли в сусіда горить? Але й нас не поминула та прихована пошесть, та про це на своєму місці. А покищо, для кращого розуміння дальшого матеріялу про "організацію", подам історію, що мала місце 15 років тому.

"ТРАГІЧНА ПОМИЛКА Ф. Д. РУЗВЕЛЬТА"

Під таким заголовком з'явилася недавно в американському журналі Джорджа Г. Ірла стаття, яку передрукувала німецька газета "Ді Вельт" за 19. 7. ц. р. В статті Ірл розповідає про свої зв'язки з німецькою опозицією до Гітлера, зокрема з деким із кола людей, які 20 липня 1944 р. зробили замах на Гітлера, та намагання закінчити війну в 1943-44 рр.

Дієві особи цієї історії: 1) посол *Джордж Г. Ірл*, кол. губернатор Пенсільвенії, під час минувшої війни довірена особа през. Рузвельта зі спеціальними завданнями на Балкані взагалі, а в Туреччині зокрема: раніше посол у Болгарії, а відтак морський аташе в Істанбулі. 2) Адмірал *Канаріс*, шеф німецької військової контррозвідки ("абвер"). 3) Барон *Курт фон Лерснер*, німецький дипломат, інтимний друг родини Франца фон Папена, свого часу член німецької делегації на конференції у Версаї; через жидівське походження був посунений на другорядні посади, а саме шефа Східного товариства в Туреччині. 4) *Франц фон Папен*, посол Німеччини в Туреччині в 1939-1944 рр.; в його руках були нитки німецької опозиції для нав'язання контактів у справі сепаратного миру з ЗСА. Спроби їх нав'язати він робив через Лерснера. 5) Підполковник барон *Георг фон Безелер*, командант кавалерійської бригади "Мітте".

Ірл розповідає, як тиждень після його прибуття до Істанбулу (січень 1943) хтось ранком постукав до дверей його спальні в "Парк Готель". До кімнати ввійшов присадкуватий, сивуватий добродій, років на 50; він закрив двері і замкнув їх на ключ, перевірів усі вікна, чи добре зачинені. Тоді він швидко підійшов до мене, — пише Ірл, — клацнув закаблукками і відрекомендувався: "Адмірал Канаріс, шеф контррозвідки."

Далі Ірл пише, що Канаріс був глибоко затривожений доктриною Альянтів про віддання Німеччини на ласку і неласку ("unconditional surrender"). Він заявив:

— Це значить: війна до гіркого кінця, знищення Німеччини як військової потуги, і тоді неминуче піднесення Росії, як потуги в Європі.

Ірл був із ним однієї думки, вважаючи альянтську політику поставити Німеччину на коліна за катастрофальну. Але де був вихід?

Канаріс запитав: — Чи певні ви, що президент Рузвельт серйозно думає про піддання на ласку і неласку?... Наші генерали ніколи не проковтнуть такої політики! — Я запитав його: — Яку ціну вони вимагатимуть? — Канаріс з усмішкою запропонував: — Чи не можете ви зрєферувати справи вашому президентові?...

Сьогодні пополудні я залишаю Істанбул. Через 60 днів я знову буду тут. Маю надію, що тоді ви зможете щось мені сказати..."

Ірл негайно поінформував президента Рузвельта про зустріч і розмову. Ця подія здалась йому яснішою смугою, що розрізала воєнні хмари й освічувала кінець війни. "Мій рапорт, — пише Ірл, — пішов найближчим кур'єрським літаком до Вашингтону. За два, найбільше 3 дні він мусів бути на столі Рузвельта. Я нетерпляче чекав на відповідь: вона не прийшла ніколи. Одного ранку задзвонив мій приватний телефон. Я пізнав голос Канаріса: два місяці тому: — Чи є якийсь поступ? — Я відповів: — Ні, жадного! — Це дуже прикро! — Розмова була скінчена. Більш про Канаріса я не чув."

Але Ірл все ж не втрачав надії; він відчував, що щось висить у повітрі: насамперед подиву гідна зустріч з Канарісом. Опісля він згадав про паню фон Папен, яка за кожної нагоди відверто називала націонал-соціалістичних ватажків "божевільними з комплексом меншевартости". Ірлові спало на думку, що фон Папен католик, і що з католика ніколи доброго нациста не зробиш. І Ірл пише далі: "Одного ранку задзвонив телефон. Культивований німецький голос на другому кінці дроту заявив: — Тут барон Курт фон Лерснер."

"Я пригадав зараз, — пише Ірл, — елегантну постать барона Курта фон Лерснера і його чарівну дружину. Я бачив це подружжя на дипломатичних прийняттях і товариських зустрічах членів дипломатичного корпусу... Він сказав мені:

— Ми, природна річ, вже зустрічались. Про вас я читав у пресі нацистів. Знаю теж ваші погляди на Росію. Ми з вами маємо багато спільного!

"Під час розмови я згадав, що Лерснер є інтимним другом фон Папена... І раптом я постановив говорити з ним, як чоловік з чоловіком."

Того самого вечора вони зустрілися в кедровому гайочку в околиці Істанбулу.

"Ми розмовляли геть поза північ. Наступного ранку я відіслав президентові Рузвельтові рапорт. Я надіслав його, як "спішне-важливе". В рапорті я реферував президентові мою розмову з Лерснером, подаючи найістотніше з неї, бо вона видавалась мені величезним кроком наперед з часу моєї зустрічі з Канарісом..."

"Я не мав жадної підстави сумніватися в чесності Лерснера, зрештою — він поклав свою голову в мої руки, коли сказав мені що дехто з найвищих німецьких старшин, навіть сам Папен, люблять свою батьківщину, але ненавидять Гітлера. Вони хотіли б тепер закінчити війну, поки німецьке юнацтво ще не цілком втрачене. Рівночасно їх дуже непокоїло постійне зростання потужности Росіян. Лерснер бажав знати, чи може німецька старшинська опозиція, в разі, коли армія піддається Американцям, розраховувати на поміч альянтів, щоб Москалів утримати перед межами Німеччини і буферних держав. Без такого забезпечення старшини не могли б кинути свого життя на гру в революції проти Гітлера, яка могла б поділити Німеччину на дві частини. Без такого забез-

печення вони будуть примушені воювати далі на боці Гітлера, аж до кривавого, гіркого кінця.

"Тижні минали. Війна точилася далі. Москалі з допомогою американських гармат, панцерів і американської бензини посувалися далі на захід. Жадного слова від президента.

"Я заступав справу перед президентом з усією моєю силою логіки і переконання. Але я відчував сталій спротив." Пропозиція Лерснера, що являла собою відкрите вето проти комуністичних тенденцій розпросторюватися, не подобалася Рузвельтові. Він усе ще вірив, що Сталін був його другом, цілковито чесною людиною. Рузвельт ніколи не відповів на запит Лерснера.

"Одного дня Лерснер знову зателефонував. Його голос тремтів від схвилювання; він ледве міг приховати своє зворушення.

— Тепер, — сказав він, — ви побачите. Ми маємо запропонувати щось конкретне.

"Ми домовилися зустрітися ще того самого вечора. В теплу царгородську ніч у кедровому гайочку вістка про неймовірну змову зробила на мене враження немов бомба. Папен привіз пляни з Берліну. Певна група впливових людей зійшлася і зговорилася виступити проти божевілья й терору. До цієї групи належали фельдмаршал Людвик Бек, колишній шеф ген. штабу німецької армії, граф Вольф Гайнріх фон Гельдорф, президент берлінської поліції, князь Готфрид фон Бісмарк, президент потсдамського уряду і правнук Бісмарка, та відомий старшина німецької кавалерії барон фон Безелер. Безелер мав намір зі своєю бригадою оточити головну квартиру Гітлера у Східній Пруссії, поблизу Растенбургу, арештувати Гітлера, Гімлера, Бормана та видати їх альянтам як воєнних злочинців. Бек та інші мали перебрати команду над усіма фронтовими частинами.

— Тоді ми запропонуємо вам, — говорив Лерснер, — наше піддання "на ласку і неласку" під єдиною умовою, що ви перешкодите Москалям умаршувати в середущу Європу, в Німеччину, і в контрольовані Німцями країни."

— А що станеться з Герінгом, Геббельсом і рештою провідних нацистів? — запитав я.

"Лерснер стиснув раменами.

— Повісьте їх, якщо маєте охоту. Нас це не цікавить. І тут же одно: ми поставимо до ваших послуг всю воєнну машину, щоб задержати Москалів."

"Життя старшин і майбутнє Німеччини — а може й цілої Європи — стояли в грі. Змовники бажали від альянтів гарантії на письмі, насамперед від Рузвельта.

"З того ранку, коли адмірал Канаріс постукав до моїх дверей. Я був переконаний, що знайшов вихід з війни. Большевики, які не були ліпші від нацистів, не могли б тоді залляти Європу. Тоді був би кінець проливу крові і страждань. Боротьба й усі незчисленні жертви дістали б нараз якийсь глузд.

"Усе це я сказав Лерснерові. Я обіцяв зі свого боку робити все якнайліпше. Протягом 12 годин мій рапорт був у дорозі до Рузвельта, не тільки через кур'єра Державного Департаменту, але

зокрема через армійські і флотські канали. Я ніяк не хотів ризикувати. Рапорт мусів бути у Вашингтоні.

"Все було прекрасно заплановане. Папен мав у розпорядженні летунську машину. Якщо б надійшла від Рузвельта згода, я мав удатися до маленького приватного летовища поза Істанбулом... Гельдорф і Бісмарк повинні були очікувати мене в умовленому місці на летовищі на північ від Берліну. Я мав доручити їм гарантію на письмі з підписом Рузвельта. Це було все, чого вони домогалися. А протягом небагатьох годин мала бригада Безелера взяти Вольфшанце, де перебував Гітлер. Проти гітлерівська бочка пороху мала вибухнути.

"Дні минали. Лерснер розпитував мене щодня. Літак чекав. Все було наготові. Ми мусіли діяти, а я сидів за моїм письмовим столом і почував себе з кожним днем гірше й гірше. Мої рапорти й доручення, що я їх надіслав до Вашингтону, лишалися без відповіді. Нарешті надійшла від президента відповідь. Вона була коротка: "Всі пляни щодо мирних переговорів мають бути подані найвищому комендантові альянтів в Європі, генералові Айзенгаверові!"

"Це була — хоч і в дипломатичній формі — остаточна відмова...

"Кінець історії для мене ще й сьогодні є як кошмар.

"У травні 1944 р. я відлетів до Вашингтону. В одному з передпокоїв Білого Дому зустрів я секретаря морських сил, Джемса Форестала. Це було 5 років перед його "самогубством", яке потрясло весь світ. Я сказав йому про свої побоювання щодо Росії.

— Милій Боже, — сказав він, — Джордже, ти, я і Біл Будит є єдині з оточення президента, які вважають большевицьких ватажків тим, чим вони є в дійсності.

"Але президент з'явився бадьорий і повний віри в майбутнє.

— Покинь, Джордже, голову собі сушити! — сказав він, — ми підготовляємо висадку у Нормандії. Німеччина піддасться за кілька місяців.

— Пане президенте, — відповів я, — справжня загроза це не Німеччина. Вона зветься Росія.

"Рузвельт усміхнувся.

— Джордже, Росія це нація з 180 мільйонами людей, які говорять 12-ма різними діалектами. По війні вона розлетиться на тисячу кусків так, як попсована центрифугальна машина, яка обертається з найвищою швидкістю.

"В місяці лютому 1945 р. мені не було більше що робити в Істанбулі. Я попросив про моє переміщення. В березні я був уже на батьківщині. Я мав намір відбути подорож по Америці, щоб сказати населенню правду про Росію. Я хотів остерегти вільний світ перед божевіллям робити будьякий договір з большевиками. Але президент, який мав ще менше ніж один місяць жити, заборонив мені так "зраджувати" одного з союзників. Щоб бути певним виконання мною цієї заборони, він вислав мене в характері допоміжного губернатора на острів Самоа в південній частині Тихого океану. Там я лишився на засланні, аж президент Труман чотири місяці пізніше покликав мене назад...

"Коли б президент Рузвельт прийняв був плян Папена, і погодився на його єдину вимогу, тоді б, за моїм найглибшим переконанням, війна була закінчена в січні 1944 р. Без Німеччини завалилася б Японія, тисячі людей і мільярди доларів були б урятовані. Безчисленні міста, які зруйнували бомби, залишилися б цілими. Червона небезпека була б усунена... Нарешті — і це є може найважливіше — Совети без допомоги німецьких учених ніколи не змогли б випродукувати ракети далекого засягу й атомову зброю...

"Я давно з часу мого дитинства перестав молитися. Тепер, коли прогаяно можливість з 1944 р., я молюся знову. Щовечора. Бо я не знаю: можливо, що я помру, не прокинувшись."

Так пише Ірл. Чи це казка? Ні, дійсність! Бо праця слідчої комісії, яка тривала понад рік, виявила, що Ірл писав 1943 року Рузвельтові правду.

Ось так за лаштунками, "найдемократичніший" з демократичних президентів ЗСА, у спілці з темними духами — потай від народу — наварив такого пива, від якого похмілля ще й тепер в усього вільного світу. Від чийого імені і на чию користь він це робив?

У чиему імені і на чию користь сталася видача ген. Дражі Михайловича в руки Йосипа Броза (Тіта) з майже одночасною (15. 5. 1945) передачею Тітові хорватської армії (140.000 вояків) під містом Бляйбургом у Каринтії, армії, що піддалася поклавшись на свого переможця, в даному випадку Англіїців, що ними тоді керував Вінстон Черчил, а його балканською кухнею — його синок Рандолф?

А передача Москві козацької дивізії в Австрії?

А трагічна тяганина ("видати — не видати?") з т. зв. Ді-Пі що ними керувала УНРА, просякнена прокомуністичними осібниками? Щоб це все — безконечна наївність, глупота, чи далекосяжно запланована політика? І чи не було це все продовженням за інерцією тієї політики "мудреців з фартушками", яку розпочав Захід у спробах братання з комуністами-інтернаціоналістами — зараз по їх приході до влади в 1918 р. — з метою припрягти їх до свого воза в мандрівці до опанування світу; тієї політики, під тиском якої король тоді ще потужної Англії мусів був робити добрий вигляд у дуже поганій грі, стискаючи скроплені ще теплою кров'ю руки вбивників свого брата в перших, московського Миколи II? Тієї політики, що її вели і ведуть сліпі під інформацію-диктат різноманітних провідаторів типу полковника Фрайденберга (начальника штабу французько-грецького експедиційного корпусу під командою ген. Франс д'Еспере, підтоптаного і хоровитого дідка, так що фактично всі справи були в руках нач. штабу "Француза" з типово "французьким" прізвиськом Фрайденберг, і до того масона. Тієї політики, що її репрезентували в Москві дипломати типу "червоного" графа Брокдорфа-Ранцав (німецький посол у ССРСР), а в своїх країнах різні графи Карольї (Мадярщина), Еріо (Франція), Ллойд Джорджі й інші Бенеші? Всі масони...

Ось маленька ілюстрація численних спроб західніх підтопта-

них "молодиць" уговкати-заспокоїти роздроченого камаринського "парнішку" в кумачевій "косоворотці" і пристебнутий його до своєї спідниці чи там фартушка:

У 1938 р. я мав нагоду познайомитись з Німцем, що за часів перед і за Гітлера кілька разів їздив до СРСР у торговельних справах. Цей Німець ще перед першою світовою війною жив у Петербурзі, після революції одружився з петербурзькою аристократкою з походження і вдовою по московському князеві. Коротко: його аж ніяк не можна було підозрівати в прокомуністичних симпатіях. Це була людина наскрізь реалістична, а для Советів він був ясно виявленим контрреволюціонером, представником "гнилої буржуазії". А все ж він міг їздити до СРСР і, що найголовніше, міг там рухатися (він побував і в Україні), ясна річ, що без якоїсь "дружньої" руки там це було майже виключене. У розмові зі мною він виявив до Советів більш діловою прихильності, ніж чуттєвого їх заперечення, а українська справа його не цікавила. В мене лишалося враження, що він дивився на мене і моє українство як досвідчений практик-скептик дивиться на наївного фантаста-ідеаліста. Щойно згодом довідався я, і то випадково, що він був масоном. А таких мандрівників у пошуках за золотим рунном і за принагідними завданнями іншого характеру тоді було більше.

Згадану нами політику недвозначно перекреслив "друг" Черчіла і Рузвельта, "добрий Джо" Сталін, який волів мати "коекзистенцію" без "ко". Він саме вчас пронюхав небезпеку, усунувши (але не ліквідувавши!) на сліпі рейки колишнього советського посла в Англії і міністра закордонних справ Літвінова (Фінкельштайна). Приблизно в цей час дехто з советських дипломатів "вибрав свободу", як ось Дмитрієвський у Швеції, Беседовський у Парижі й інші.

Міхайловича, Хорватів, Козаків і сотні тисяч "Остів" уже до життя не повернеш, але з "тітоїстичного" грішника його автори чи їх спадкоємці намагаються тепер зробити чесноту, мовляв, це "вікно" до СРСР. Не знати тільки, хто з того вікна скористає.

ІСТОРІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, СКЛАД І ІДЕОЛОГІЯ

Та повертаймося до "організації".

Вільні мулярі вважають постановня Едінбурзької льожі в 1728 р. за початок новітньої масонерії, як організації. Однак дехто твердить, що вона є молодшою і подають як дату її постановня 24 червня 1717 р., бо саме цього дня з'єдналися в Йорку (Англія) чотири льожі в одну велику, обрали "великого майстра" і вирішили зібрати та впорядкувати закони і приписи масонерії. Звідси веде свій початок т. зв. Йоркська вітка (ритуал).

Отже виходить, що ще до цієї дати мусіли існувати окремі, необ'єднані льожі. Що корені масонерії сягають у глибокі віки, доводить пов'язання деяких ступенів її ерархії з деякими історичними постаттями прадавнього минулого. Так, наприклад, п'ятий ступінь (Perfect Master) шотландського ритуалу (всіх ступенів у

ньому 33) пов'язаний із постаттю царя Соломона; 15 і 16 ступені (лицар Сходу і принц Єрусалимський) із постаттю царя Кира (за Біблією — дуже прихильного до Жидів); носій 13-го ступеня має титул Master of the Ninth Arch, Royal Arch of Solomon. Йоркська вітка (ритуал) має тільки 10 ступенів, але ці ступені не мають номерів, а тільки назви. Ми зустрічаємо там такі титули: Israel Tribesman (співродич Ізраїля), High Priest of Jews (великий жидівський жрець), King Hiram of Tyre (король Гірам із Тиру), Knights Templar (лицар ордену Темпларіїв). Це найвищий ступінь, що відповідає 33 ступеневі шотландського ритуалу.

Із придружених до масонерії організацій (в Америці є їх яких 60) звертають на себе увагу такі назви, як "Ливанські кедр", "Юнаки ордену де Моле" і т. п. Для пояснення кілька завваг.

У першій "Книзі Царів" Біблія подає нам історію царя Соломона і будови ним храму, але там знаходимо два обличчя цього царя: побожне і безбожне, там теж є мова про Божий храм і про божниці, що він їх був "построїв", про Хамоса, "гидоту Моабійську, на горі, що проти Єрусалиму, і про Молоха, гидоту Амонійську" (глава 11). Бо став "служити Соломон Астарті, божищу Сидонському", бо він "полюбив багато чужоземних жінок, окрім дочки фараонової: Моабітянок, Амонійок, Едомійок, Сидонійок, Гетійок..."

Отже в Соломонові маємо постать, у якій перехрещуються і з'єднуються різнонаціональні культури і є різнонаціональні особистості. Існування у масонів носіїв об'єднаних 17 і 18 ступенів з назвою Knight of the East-West, а теж Knight of the Rose Croix (Лицарів Сходу й Заходу та Лицарів Рожевого Хреста) здавалось підтверджують це. Чи не тому в такій пошані у масонів цар Соломон і його храм, біля якого однак стоять і божниці? Чи не у зв'язку з "дочкою фараоновою" постала придружена до масонерії організація з назвою "Доньки Нілу", членками якої можуть бути жінки членів іншої придруженої організації з назвою "Скриня" (Ковчег), що її головою може бути тільки масон 32-го ступеня?

Гірам, цар Тиру в Ливані доставляв Соломонові потрібне для будування дерево з ливанських кедрів. — "Юнаки ордену де Моле": — Жак де Моле був останнім великим майстром ордену Темпларіїв ("храмовників"). Найвищий ступінь Йоркського ритуалу займають саме носії титулу Knights Templar. Орден Темпларіїв постав під час хрестових походів у Єрусалимі. Великого Майстра де Моле спалено з наказу французького короля Пилипа Гарного, а самий орден розв'язав у 1318 році Папа Климентій V. Чому? Треба думати, що на це були важливі підстави, хоч цю справу історики замовчують чи перекручують.

Деяке світло кидає на цю взагалі темну справу одне місце з твору "Круль трендовати" (Король прокажений) польської письменниці Коссак-Щуцької, де вона пише про таємне Братство і його членів, що знаходилося на терені Єрусалиму тоді, коли там існувало християнське королівство.

"Часто-густо, — пише Щуцька про членів таємного Братства, — вони не знали один одного... Не знали, як звуться і до якого народу належать. А в потребі пізнавали себе за знаками

трикутника і циркуля. Вони являли собою спаяну й дисципліновану спільноту, поставивши над собою Зв'язок понад мовні й віросповідні ріжниці. З'єднували їх: спільний духовий андрогінізм, похідна від нього відраза до чоловічих релігій — жидівської, християнської й мусулманської; ...огида до духової напруги, до накидування вищезгаданими вірами безнастанного руху до досконалости... бунт проти обмеження сваволі і гамування забаганок тіла. Але понад усе ненавиділи вони Христа. Ненавиділи Його за те, що Він, ставши людиною, був Богом і казав людям прямувати до Божественного... Не терпівши суворого чоловічого первня в релігії, вони були противниками всього, що з нього зростало.

"Пишалися самі перед собою, що вони є месниками призабутих вір, і казали, що людство було б щасливішим під владою матерії, ніж підбичовуване духом. Тому кожному з них ставала чужою і ворожою власна його батьківщина, кожний із них прагнув усунути кордони, які розділюють людей, щоб завести загальне братерство не в душі, а в тілі. Називали себе братством Храму Соломонового... Упродовж яких 20-х років увійшло в звичай, що Великий Майстер Ордену Темпларіїв був водночас і провідарем Братства. Нікому незнані, а часто незнайомі один одному, члени того Братства вміли зручним словом чи грошем вплинути на хід виборів в Ордені так, що обирали (Великим Майстром — Б. Г завжди передбачену особу...

"Невимовну приємність давало їм почуття, що Братство, яке мало метою боротьбу з Христом, закублалося і вбилося в колодки якраз поблизу Його гробу, в землі, повній Його слідів. Затерти ті сліди, вкрити їх порохом забуття, було їхнім найближчим прагненням. У дальшому Братство мало перейти до Європи, тут закоренитися і вдарити по християнству в Римі, у Франції..."¹⁾.

Про сумний кінець лицарського Ордену Темпларіїв і його останнього Великого Майстра, ми вже сказали. Орден зник, братчики лишилися, але над ними зависла небезпека, тому треба було знайти іншу личину (форму), що дала б можливість ліпшої конспірації, ліпшого зв'язку між членами з різних країн і яка нарешті самою своєю працею найліпше відповідала б задумам Братства. Для цього найкраще надавалися вільні цехи будівничих храмів, які були замкненими в собі групами, з усталеною ерархією, були призначені ховати таємниці своєї штуки від ока ляцького оточення; члени тих цехів були всюди бажаними і шанованими гістьми, а через те мали вільні шляхи з країни в країну.

Але й цехи будівничих давно вже не існують, однак братерство "будівничих" існує далі, тільки тепер його члени будують з людського матеріялу *духовий* храм на славу Найбільшого Архітекта, отже — вони є "інженерами душ". Тут мимоволі впадає в око подібність цього братства будівничих до комуністичного братства. Останні й собі вважають себе за "інженерів душ", що

¹⁾ Які ж це пророчі слова! Особливо в наші часи, як воно дивно все те сповняється!...

мають збудувати для людства замість храму інтернаціональну... в'язницю. Ріжниця в методах: одні йдуть шляхом тихого просякання (еволюції), другі — галасливого гвалту (революції); перші намагаються всякнати в існуючу людську масу, опанувати її через обраних, другі — заперечують вартість дотеперішнього світу, нищать його, щоб з досі упокорених і обездолених сформувати обраних, людей нового типу, які мають правити світом, однак не на славу Бога... А кого? А може "бог" масонів-космополітів і "матерія" комуністів-інтернаціоналістів тотожні? — З дияволом?

По одному боці — в космополітичному масонстві — позначається тенденція панування просвічених, посвячених, обраних над "профанами", над масою темних ляків, щоб їх учити, просвітити й вести; по другому — в інтернаціональному комунізмі — тенденція обраних (компартія з її багатоступневою єрархією) панувати над масою безпартійних (ляків). Задум властиво не новий і не оригінальний! Ми зустрічаємо його в Євангелії: "Ви сіль землі... Ви світло для світу". Отже — плягіят з рівночасним зреченням і запереченням джерела. А хто батько злодійства і через це всіх плягіятів, про це ми знаємо також з Євангелії: Диявол.

Важливо, що в обидвох, згаданих вище явищах мова йде про добір (не про т. зв. штучно подаваний масам, як "рівний" вибір за правильником демократичної гри; привілей, справжнє право вибирати, належить тут найвищому колу посвячених), про селекцію. А тому вже вступ до масонських лож, теоретично можливий для кожного, практично є тільки для бажаних і апробованих згори.

Головна мета новітньої масонерії це перетворення світу й життя в ньому на основі засад просвітлення людських голів силою Розуму, взаємної терпимости, миру, гуманности — взагалі цілого асортименту ідей віку Просвічення, що знайшли свій вищий вияв у теоретичних слівних декляраціях і проклямаціях "великої" французької революції, заперечених однак практичними чинами її ватажків. Звідси настанова масонерії до Бога (деїзм) із запереченням Ісуса Христа як Сина Божого і Його Благовістя (Євангелії), а далі до Католицької Церкви.

Читачам, які бажали б глибше і ширше познайомитися з ідеологією (оскільки взагалі про таку можна говорити!) сучасної масонерії, треба ближче пізнати Вольтера і його писання. Цей духовий батько французької революції, що, замість Богові, поклонився "богині Розуму" (до речі, на прилюдних збіговиськах під час революції її втілювала одна з паризьких повій), не тільки формував мізки голів під час "просвіченого" абсолютизму (його несамовитий похід проти Католицької Церкви, його листування з Фрідріхом II Пруським, із московською Катериною II й іншими), але цей масон нового типу і свого роду "папа" для масонів його часу є й досі в пошані у їх нащадків. Саме досі, бо не відомо, щб і як буде завтра. Завжди не слід забувати, що тактика цієї організації така різноманітна, гнучка й мінлива, наче шкура хамелеона. Приклад: Вольтер колись емфатично гукав у бік Католицької Церкви: "Я хотів би її в дріб'язок розпорошити, її безчесну; і це є головна служба, що її можна зробити для людства".

Але тепер великий достойник "Королівського мистецтва" Гаррі Труман раптом їде до Риму, щоб там і собі ніби "поцілувать пантофлю папи".

Але це не значить, що в самій істоті масонерії сталася раптова зміна, а значить, що щось примушує Трумана так робити, якась небезпека. Дехто додає це "щось" у комунізм та робить покvapний висновок, що комунізм і масонерія це смертельні вороги. Не завжди і не в усіх площинах! Я особисто такої гадки, що новітній комунізм — це свого роду масонська дитина. Ні для кого не є таємницею, що масонерія, вперто працювавши над поваленням царизму, розчистила дорогу тій дитинці. Але та дитинка ще замолоду була загониста й неслухняна, а, вбившись у колодки, стала скостеніло-зарозумілою. Давня проблема: батьки і діти!

Кооперація масонерії з жидівством, а зокрема її праця на користь відбудови Ізраїльської держави й намагання втримати її при житті, насторожила комуністичних головачів у Кремлі і звернула їх увагу на арабський світ. Комуністи жидівського походження опинилися в Кремлі в неласці й один за одним зникали зі сцени. Почалося це Лейбою Троцьким,²⁾ закінчилося Лазаром Кагановичем. "Братерське" взаємостискання рук у Потсдамі (Труман, Черчїл і Сталін) нараз закінчилося промовою сірої еміненції Варшавського комуністичного уряду, Жида Ілярія Мінца проти масонерії.

Розходження між масонерією а комунізмом почалося властиво вже з 1918 р., коли масонерія опинилася в становищі діда, що сподівався на обід, але без вечері спати ліг, чи інакше: піймала облизня. Вся тонка філігранова протицарська робота майстрів "Королівського мистецтва" була використана розхристаними комуністами-большевиками. Таємничість і відірваність (якраз через підбір членства з вищих верств суспільства, а їх саме ставлено під "стенку") від мас стояли на перешкоді, щоб опанувати ці розбурхані маси. Лишалося і надалі підбехтувати з-поза лаштунків, інтригувати в самій комуністичній верхівці, щоб якось її собі підпорядкувати. Але лякана ворона й куца боїться, а до того Сталін на старі коліна став хворобливо чутливий на кожний рух коло себе, що виходив поза приписані ним самим рамки. Тому він у кожному потягненні американських і неамериканських Рузвельто-Гопкінсів бачив підступ і зраду, хоч зрадниками властиво були тільки ті капіталістичні дворушники. Сталінові повсюду ввижались космополіти й сіоністи і він нищив їх систематично й безпощадно (в цьому він наближався до Гітлера), аж поки не спіткнувся на лікарях, із яких дев'ять десятих були Жиди. (Масони все твердять, що вони мають у ССРСР свої опірні пункти і цього не можна виключити).

До речі, дуже темну ролю в сателітніх країнах відіграв під цей час американський громадянин Ноель Фрїд із братом, які вешталися по тих країнах, як кажуть, із доручення одної з численних в Америці релігійних сект. Між іншим масони самі призначають, що серед них є обмаль католиків, бо Папа Климент XII

²⁾ Масоном. Порівняй його автобіографію, де він до цього признається.

у 1738 році осудив масонство й заборонив католикам бути членами льож. Натомість масонство дуже поширене серед лютеран і їх численних розгалужень; наприклад, добре обізнаний із справою німецький тижневик "Зонтагсблят", видаваний Гансом Лілле, подає в числі з 9. 3. 1958 р., що в Німеччині перед другою світовою війною були членами льож 2 тисячі пасторів Євангелицької Церкви, і що тепер існують у Німеччині "християнські" льожі та що недавно один євангелицький теолог став "Великим Майстром".

Одного разу Українець великого формату запитав мене, чому я не люблю масонів, адже "це люди, які хочуть добре жити?" І ці слова мали під собою ґрунт, бо поміж масонами нема злидарів, а взаємодопомога дає їм можливість досягати вищих щаблів суспільної драбини й не погано себе на них почувати (мимоволі насувається порівняння з обраними комуно-большевицького світу). Але це тільки одне з облич масонерії, а їх вона має чимало. Тому тут саме на місці поняття "хамелеон", цебто здібність міняти барву відповідно до обставин і оточення. Одначе і хамелеон має свою *сталу основу*, так само і з масонерією. Але її основа дбайливо захована, засекречена не тільки від надто цікавих очей і вух т. зв. профанного світу, а ще в значній мірі і від більшости рядового членства. І саме ця засекреченість створює ті таємниці, в яких доводиться безнадійно топтатись тóму, хто взяв би на себе невдячне завдання дати хоч би приблизний образ того феномену що носить назву "Королівського мистецтва" або "Братства вільних муля:рів (каменярів)". А коли ще додати часто вживану зброю: пускання у світ чуток та інсинуацій (мовляв, хай це виявиться згодом брехнею, а все ж щось із причепленого на обріханій людині лишилось!) на словах і на письмі (преса), то можна собі уявити, який туман утворюється довкола і яка саламаха постає в головах ковтачів тих пігулок з назвою "світло".

Заки перейду до дальшого з'ясування суті масонерії, годиться навести ще два джерела, які підтверджують здогади про те, що корені масонства йдуть куди далі в глиб віків, ніж це дехто намагається вбити в голови читачів, подавши дату його народження десь понад 200 років тому; і про те, що масонство та комунізм мали (а може й досі мають!) зв'язки одне з одним (у цілях і особах).

Перше джерело — це стаття Ю. Терапіано "Гностическая бібліотека, найдъонная (1945 р. Б. Г.) в Єгипте" ("Русская Мысль", Париж, 9. 2. 1958). Друге джерело — "Мемуари" Максима Літвінова, колишнього заступника наркома закордонних справ Г. Чічеріна й посла СССР у ЗСА (Кіндлер Ферляг, Мюнхен 1956).

Ю. Терапіано пише між іншим:

"Початок гнози³⁾... й основні її ідеї треба шукати не на Заході, а на Сході, можливо навіть у передхристиянських часах.

³⁾ Гноза, гностика — у давніх Греків і Жидів ніби вище релігійне знання; гностицизм — релігійна система, що складалась з мішанини християнських, юдейських та інших хибних учень.

Вплив зороастризму і його розгалужень по інших країнах, а саме в Месопотамії, відзеркалення єгипетської містики герметизму⁴) (найбільш наближеного до гнози) і жидівського переказу (Кабали), а можливо також і поглядів есейських сект, а зокрема — індійських впливів (буддизму і браманізму) — ось основне тло, на якому зріс світогляд гностиків...

"Перемога християнства була головною причиною кінця гнози. Під тиском переможної Церкви гностичні секти почали уходити кудись подалі, у провінції, в підпілля... З'явилися нові еретичні вчення, наприклад, маніхейство. Але гностицизм існував і далі, а навіть породив декілька течій — не тільки у християнстві,

**"Великий Майстер"
король В. Британії
Едвард VII.**

але і в ісламі. Богумили (до речі, секта свого часу поширена в Україні — Б. Г.), згодом — катари й альбігойці, як також середньовічні альхіміки, астрологи й маги безпосередньо чи посередньо зв'язані з гнозою.

"Темпларії і розенкройцери, а згодом мартиністи XVII, XIX і XX сторіч мають спільні пункти з гностиками у своїх вченнях

⁴) Герметизм-окультизм — система поглядів, що ніби в природі існують таємні сили, що їх можуть збагнути тільки спеціально до цього підготовлені особи. Тут належать нпр. лжжі модерних "Розенкройцерів".

і символіці. У *вільних масонів* також можна помітити сліди *гно-стичного впливу...*" (підкреслення моє. — Б. Г.).

Наведений витяг зі статті Терапіано показує, де треба шукати духових коренів масонства і дещо роз'яснює східні мотиви в масонських символах, зокрема — в назвах деяких ступенів масонської єрархії.

У "Мемуарах" Літвінова знаходимо вказівки на те, як комуністичні головачі в Москві сушили собі мізки з приводу масонської для них небезпеки. Ось що пише М. Літвінов про справу візи для Лейби Троцького:

"Париж переказує відповідь Бертельо нашому дипломатичному представникові: "Дайте мені кілька місяців часу і я одержу візу для Троцького. Треба привести в рух масонів"... Я не вірю, що Бертельо її одержить. Навіть коли такі впливові члени льожи Великого Сходу мають інтервенювати... Мене покликано до Коби (псевдо Сталіна — Б. Г.). Він просить мене, яко мога швидше встановити, який ступінь займав Троцький у льожи Великого Сходу під час свого перебування у Франції. Коба згадав одне повідомлення, яке йому передали "сусіди" (псевдо для агентів ГПУ), що його вживає в "Мемуарах" Літвінов. — Б. Г.), але достовірність якого він хоче мати. Дивні речі. Чи "сусіди" втруtilись, щоб Троцького компромітувати його участю в якомусь масонському заговорі, як це вони з Флорінським⁵⁾ і Ліцесом зробили?

"Прийшов Ягода. Мова про масонів. Він хоче порівняти свої інформації з паризькими. Він твердить, що має свої від одного впливового агента льожи Великого Сходу... Я одержав повідомлення про інформації "сусідів". Я не дуже цікавився масонством, тому охоче довідуся про багато мені незнаного. Троцький має 9-ий ступінь "Обраного майстра дев'ятох". Нічого особливого... Інстанція (московське політбюро. Б. Г.) запросила мене на одне з її засідань. Справоздання Ягоди про масонські зв'язки Троцького. Говорив він також про Раковського — 25-ий ступінь, "Лицар Сталевої Гадюки", а також про київських масонів, що їх за "зв'язки з Моркотуном"⁶⁾ заслано в Сибір; поза тим — про Пілсудського, який має 30-ий ступінь, "Лицар Кадош" і "Просвітлений лицар, комодор чорно-білого орла"...

"Коба здивував мене під час дискусії своєю обізнаністю. Треба думати, що він мусів був зачерпнути це з компетентних джерел. (!) Він поставив Ягоді один підступний запит щодо високих масонів. Цей заплутався, на що Коба сказав: "Ви нічого не розу-

⁵⁾ Михайло Флорінський, шеф протоколу Народнього Комісаріату Закордонних Справ. Колишній учень аристократичного Олександрівського Ліцею в Царському Селі. В 1925 році відкрито ніби заговор кол. ліцеїстів, учасників розстріляно. Ягода знайшов нові документи, на підставі яких ще 25 осіб, а поміж ними і Флорінський, належали до того самого зв'язку старих студентів Олександрівського Ліцею.

⁶⁾ Моркотун — Великий Майстер Київської льожи, до якої належав Симон Петлюра.

місте в цій справі. Ступені шотландського ритуалу, яких початково було 25, у ложі Великого Сходу підвищено з 22. 9. 1804 р. на 33. Великий Схід перейняв 8 дальших ступенів від ложі з Чарлстону в З'єдинених Стейтах Америки”...

”Молотов поставив кілька запитів щодо активності масонів у Советському Союзі й щодо їхньої евентуальної антисоветської

Масонська грамота. Вдолі й угорі різні масонські символи: трикутник, циркуль, "Боже око", компас і т. п. "очковтерательства"

чинности в країні. Рудзук поставив такі самі запити. Дискусію закінчено постановою з'ясувати зв'язки Троцького з советськими масонами..."

Отже, як бачимо, ціле засідання большевицького Політбюра було присвячене масонській справі!

А тепер до справ масонського ордену.

Масони описують свій орден, що його повний титул є The

Ancient Free and Accepted Masons, як "систему моральности, за-
сновану на алегорії і висвітлену з допомогою символів".

Трохи темна вода в облацях! Отже треба для внесення ясности звернути увагу на символи. Такі ми знаходимо на фартухах, що їх масони одягають під час своїх ритуальних засідань і церемоній. Відповідно до ранги носія фартуха і звичаїв льожі, на фартухах уміщені різні знаки, постаті й числа. Так, прикладом, зустрічаємо там:

1. Угорі "*Боже око*", а під ним *півня і бджолиний вулик*. Півень (Фенікс духового воскресіння) — це чуйність; вулик — це заподадлива праця.

2. Цю верхню частину фартуха підпирають *дві колони*, що означають мудрість і силу. Між цими колонами містяться:

3. *Храм Соломона*, з якого виходить під звуки органів перед зібраний ланцюг братів містичного зв'язку зі Сходу майстер у фартуху (жінки не беруть участі в організаційно-ритуальній праці; вони можуть бути тільки у придружених організаціях).

4. *Біблія* — як світло над нами і як вислів певного морального світопорядку, але не як авторитет. А що масони заперечують Христа, як Сина Божого, і поборюють Його, то властиво відпадає з Біблії все те, що міститься там під назвою "Новий Заповіт".

5. *Циркуль* — світло довкола нас, символ братерства.

6. *Трикутник* — світло в нас, право й обов'язок.

7. *Три запалені свічки* грецького себепізнання: пізнай сам себе, пануй над собою, ушляхетнюй сам себе.

8. *П'ятикутня зірка*, як знак масонерії.

9. *Компас* мудрих і інші символи.

Як уже сказано вище, в масонську організацію не вступають на власне бажання, а *вводяться* в її члени на бажання масонського проводу такі особи, що вже мають у той чи інший спосіб певну вагу серед громадянства і вплив на нього, або ж обіцяють своїми якостями таке досягнути. Тому серед масонів у минулому бачимо володарів, представників шляхти, генералів, письменників і учених, тепер можна побачити фабрикантів, банкірів, і взагалі заможних людей, професорів і вчених, письменників, а зокрема журналістів і редакторів (бо важливим є не тільки щоб і як сказати, але і щоб промовчати!).

Наведу тільки два приклади: *Гете*, що під його духовим впливом були не лише його сучасники, але й низка наступних поколінь аж досі, і *Вольтер*, що під його впливом у Франції і по інших країнах формувався світогляд провідних людей XVIII, а частинно й XIX сторіччя. У нас проф. Михайло Грушевський, отаман Симон Петлюра, през. Андрій Лівіцький, проф. Дмитро Дорошенко; далі редактори видних газет, нпр. д-р Лука Мишуга (американська "Свобода"), д-р Василь Панейко (львівське "Діло") і баг. інших. Мовчаливу змову: не писати про масонів — приводить т. зв. світова чи "неутральна" преса, якої власники згл. головачі належать саме до секти масонів. Пропаганду масонам робить скрізь у своїх творах проф. Ол. Оглоблин.

Сьогодні нараховують у світі яких 7 мільйонів організованих масонів; коли припустити, що кожний із них може мати вплив на 10 (число це мінімальне, бо візьмімо хоч би головного редактора якогось щоденника з великим тиражем — його вплив може розтягатися на мільйони людей) осіб зі свого оточення, то утворюється поважна армія, що думає і діє в масонських напрямках і діях. А це дає декому думати про всемогутність масонерії. Це не так. Масони, як показує історичний досвід, не є всесильні, а все ж не є вони й безсильні. Це свого роду духова потуга, яка

Модерний масон през. Азанья (Еспанія), за якого "людовий фронт" започаткував криваву різню еспанського народу. Якої фізичної й духової "раси" Азанья — пізнати з його достойного обличчя...

однак може оперувати й фізичними засобами. Скажу більше — вона є небезпечною, бо мало хто властиво знає, куди вона прямує, а до того — вона ні перед ким, крім внутрішнього свого проводу, не відповідає, і ніхто з "профанного" світу не спроможний її контрелювати.

З Англії масонство поширилося по всьому світі; в Англії воно й досі цвіте повним квітом. Англійська "Велика лжжа" має титул "Матірня лжжа світу". Англійські виходці занесли около 1730 р. масонство до Північної Америки (в тому й Канади, де масонство дуже поширене) і там воно закоренилося та розвинулося. Тепер нараховується у З'єдинених Стейтах Америки яких 5 мільйонів масонів (не враховуючи жінок), отже кожний 12-й із дорослих чоловіків є масоном. Вони включені в 16.000 місцевих

льож, які об'єднані в стейтові Великі льожі очолені "Великими майстрами". 15 президентів ЗСА, з Вашингтона почавши і на Джонсоні скінчивши, були масонами. Масони (першим великим майстром Пенсилвенії) був і Бенджамін Френклін. Він під час свого перебування у Франції в характері посла втягнув у масонські лави Вольтера, який відновив завмерлу традицію "Ордену Темпларіїв". Тепер Франція має міцну і розгалужену масонську організацію під назвою "Великий Схід".

Із приходом (1714) курфюста Ганноверського на англійський престіл, як короля Юрія I, пожвавились взаємини між Англією і Німеччиною. Молоді люди, головню шляхтичі, вчені й купці, заснували в 1737 р. в Гамбурзі першу німецьку льожу під назвою "Авесалом", членом якої став у 1738 р. пруський король Фридрих II; у цьому ж році постали льожі по інших місцевостях Німеччини, які об'єднались у "Велику німецьку льожу" під Гамбурзькою об'єднісною (так масони називають свій правопорядок). До 1933 р. працювало в Німеччині 56 льож із 100.000 членів. З відомих осіб до масонів між ін. належали, крім Гете, Вільгельм I, Фрідріх III, Моцарт, Лессінг, Фрідріх Людвік Шредер, Вілянд, Гердер, від якого походить ще й досі практикований масонський ритуал, і багато інших.

Дуже великого удару завдав масонам Гітлер, коли закрив льожі, реквірував їхні гроші й майно та почав жорстоко переслідувати масонів. У 1945 р. починається в Німеччині відродження масонства. Заслугу об'єднання більшости розпорочених німецьких масонів в "Об'єднану Велику Льожу Німеччини" з 12.000 членів приписують д-рові Теодорові Фогелеві.

З Німеччини і Франції масонство поширилося в Польщі, Австрії й Мадярщині.

МАСОНСТВО В УКРАЇНІ

З уваги на те, що масонерія визнає тільки такі національні льожі, які постають у державних народів, про українське масонство до 1919 р. доводиться говорити як про явище провінційного характеру в межах колишньої російської держави. За свідоцтвом Ленгофа, 1919 р. створено українську льожу в Проскурові. Українські аннали про це мовчали й мовчать і досі. В мене складається враження, що це було тільки епізодом, який незабаром урвався. Принаймні на такі думки наводять передсмертні ревелюції Арнольда Марголіна про спільну москво-польсько-українську (своїм складом) льожу в Києві, до якої він належав; він ніби маніфестує з'єднання в своїй особі територіяльного українства й жидівства з "єдинонеделімеским" напрямом космополітичного масонства. Це важливо мати на увазі, коли мова мовитись про "приватні" американські кола з їх "непередрішенством".

Занесено масонство в Московію з Заходу десь у XVIII сторіччі, де воно досить швидко прищепилося і поширилося (принаймні в московській літературі ми знаходимо історичні романи

з такими заголовками як "Розенкрейцер", або "Вольтериянець"). Перед революцією московське масонство, що мало вже свою традицію, охоплювало своєю сіткою головню аристократичні, інтелігентські й купецькі кола. Одним із поважних масонів був у колишній царській імперії заможний дідич Єлагін (по ньому, як згадка, лишилася назва одного з петербурзьких островів — Єлагін острів). За часів Єлагіна працював у Петербурзі для "Королівського мистецтва" і наш земляк Гамалей. Другий наш земляк, багатий дідич Неплюй-єв заснував в Україні своєрідне "братство", що його статут вимагав від членства "морального й добродійного життя". Це "братство", як твердила княгиня М. Урусова, народжена Неплюєва, існувало (властиво животіло) ще перед революцією. Можна з певністю твердити, що "декабристи" мали у своїх лавах масонів, тому зрозуміла певна участь в їх повстанні в Україні членів територіально українські ложі "Об'єднаних Слов'ян". І тут ураз насувається питання, чи не було "Кирило-Методіївське Братство" своєрідним продовженням цієї ложі? Ми знаємо, що масонами були Іван Котляревський, Яків Драгоманів, дядько Михайла, який і собі пішов у цьому слідами свого дядька. Чи не були масонами Григорій Полетика, граф Капніст, малоросійський генерал-губернатор князь Репнін-Волконський, посвоячений через дружину з графами Розумовськими, його правитель канцелярії історик Бантиш Каменський і ін.?

На жаль, у нас якось так повелося, що коли в товаристві під час розмови впадуть слова про масонів, розмова нараз уривається, всі якось ніяково-соромно замовкають. А шкода, бо дещо темного стало б ясним...

Масонська "святиня" в Гавані, Куба. Свою владу масони передали в Угорщині, Росії, Іспанії й Кубі — большевикам.

Прикладом, як пояснити, що на відповідальний пост посла в Англії самостійницький уряд УНР призначив "єдиноеділімческо-го" Жида Арнольда Марголіна? Або чому масон високого ступеня, полковник Фрайденберг (мабуть, із французьких мендесів) не виявив бажання в Одесі вести переговори із своїми "братами" з Директорії? І багато-багато інших незрозумілих на перший погляд явищ і подій...

Шкода, що передчасно помер Володимир Іванович Полетика, колишній радник українського посольства в Австрії, а опісля власник книжкової випозичальні в Берліні. Що він був масоном, я знаю зі слів іншого Полетика (Москаля), який і собі звався Володимиром Івановичем і жив у Берліні на тій самій вулиці, що й Українець Полетика.

Михайло Грушевський був масоном. Про це розповів мені в моїй хаті покійний Спиридон Черкасенко, а саме, як його підготував до вступу в ложе Юрко Тищенко-Сірий (Лавров), а прийняв його до неї по відповідній церемонії, давши йому "світло", М. Грушевський як "венерабль" ложі. Може це частинно пояснює, чому Грушевський броїв проти Директорії (Кам'янець-Подільське повстання у Жмеринці), а по невдачі подався до Відня, звідки почимчикував в Україну і склав там суверенітет Української Держави, що спочивала на його плечах, до ніг московських потентатів. Може це пояснить, чому ті потентати, порівнююче, не дуже жорстоко з ним повелися.

Загально взявши, найбільше масонських adeptів мали в Україні т. зв. соціалісти-федералісти (радикал-демократи), менше соціал-демократи й обмаль соціал-революціонери. Що УНР-івська верхівка мала зв'язок із польськими масонами, можна виводити з факту, що в один із т. зв. Тарнівських урядів був уведений, як міністер здоров'я польський масон Стемпковскі (походженням з України), голова польських масонів. Про А. Лівіцького, як масона високого ступеня ложі Андрея Первозванного писав у канадійському гетьманському часописі свого часу Варфоломій Євтимович.

Найкраще про історію масонства в Україні міг би написати Павло Чижевський. Він має талант вглиблюватися у минуле і бути з ним конгеніяльним...

(*"Шлях Перемоги"* 1958)

Автор, д-р Борис Гомзин (*1887) письменник і суспільний діяч, православний, гетьманець. Поезії "Тройзілля", "Еклезіяст"; новелі "Прокляті часи"; драма "Кров кличе"; памфлети-есеї "Сретичні думки"; статті й есеї в часописах "Поступ", "Розбудова нації", ЛНВ, "Сурма", "Шлях перемоги" і б. і.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

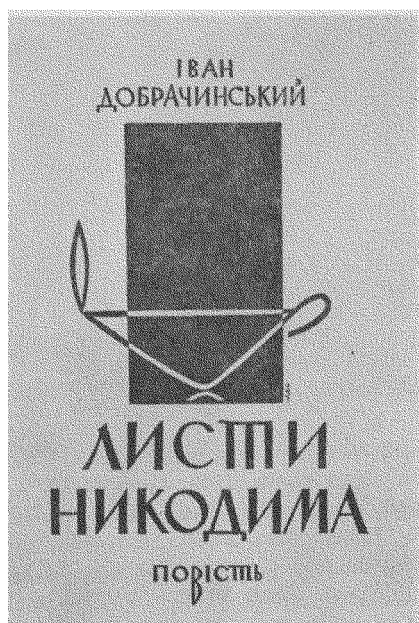
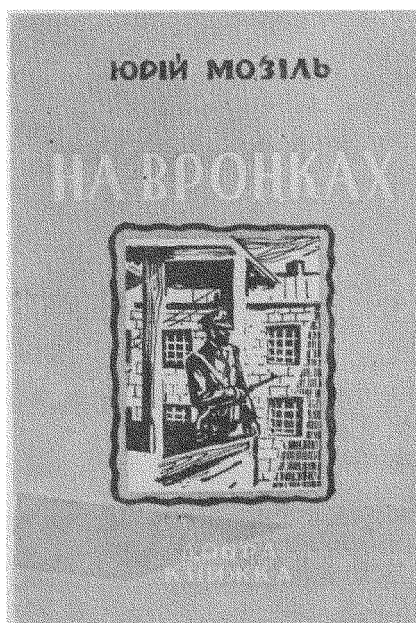
“ДОБРА КНИЖКА”

видало у Львові до 1939 року 133 книжки.

У КАНАДІ, м. ТОРОНТО, ВИДАНО:

В и п у с к :

- 142) Володимир Молодецький. У БОЮ ПІД БРОДАМИ. 1952. (Вичерпане).
- 143) Олександр Мох. ТЕОФІЛ КОСТРУБА, УЧЕНИЙ ПРАВЕДНИК (життєпис). 1952. Ціна \$0.25.
- 144) Ю. Мозіль. У ТАБОРІ СМЕРТИ. 1952. (Вичерпане).
- 145) КАЛЕНДАРЕЦЬ НА 1953 РІК. (Вичерпане).
- 146) Юрій Мозіль. КРИЗЬ ЗАЛІЗНУ ЗАНАВІСУ. Спомини. 1953. Ціна \$1.00.
- 147) Наталена Королева. ПОДОРОЖНІЙ. Легенди. 1953. Ціна \$0.50.
- 148) Ол. Мох. КНИЖКИ І ЛЮДИ. 1954. Ціна \$1.00.
- 149) Теофіл Коструба. НАРИСИ З ЦЕРКОВНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ X-XIII СТОЛІТТЯ. 1955. Ціна \$2.00.
- 150) СВ. ПИСЬМО СТАРОГО ЗАВІТУ — КНИГА ТОВИТ у перекладі о. д-ра Володимира Дзьоби. 1954. Ціна \$0.25.
- 151) о. Йосиф Схрейверс. ЧУДЕСНЕ ЖИТТЯ СЕСТРИ ВАРВАРИ. 1954. Ціна \$2.00.

- 152) М. Кузьмович-Головінська. ЧІЧКА. Новеля. 1954. Ціна \$2.00.
- 153) Олена Кисілевська. ПО РІДНОМУ КРАЮ. Мандрівні спомини з відвідин України. 1955. Ціна \$2.00.
- 154) о. д-р Ісидор Нагаєвський. РИМ І ВІЗАНТІЯ. Вселенська Церква і патріарх Фотій. 1956. Ціна \$2.50.
- 155) Юрій Мозіль. ЗАПИСКИ ПОЛІТВ'ЯЗНЯ. 1958. Ціна \$1.00.
- 156) В. Лозинський — М. Ценевич. ПРОКЛЯТИЙ КАМІНЬ. Історична повість — 4-те видання. 1958. Ціна \$2.00.
- 157) М. Кузьмович-Головінська. ГОРБАТЕНЬКА. Ілюстроване оповідання для дітей. 1958. Ціна \$0.50.
- 158) Ю. Мозіль. НА ВРОНКАХ. Спомини політв'язня. 1959. Ціна \$1.50.
- 160) Митрополит Василь Липківський. ВІДРОДЖЕННЯ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ 1917-1930. — Ціна \$3.00.
- 161) о. О. Заклинський. ЗАПИСКИ ПАРОХА СТАРИХ БОГОРОДЧАН. Спомини з 1848 р., року революції. 1963. Ціна \$1.00.
- 162) Федір Одрач. ПОКИНУТА ОСЕЛЯ. Оповідання. 1961. Ціна \$2.50.
- 163) Богдан Курипас. ДІЯЛОГИ ВАСИЛІЯНОК. Історична п'єса в 5 діях із часів переслідування св. Церкви Росією в 1838-1843 рр. Ціна \$1.00.
- 164) д-р Юрій Герич. ОГЛЯД БОГОСЛОВСЬКО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЙОСАФАТА КУНЦЕВИЧА. 1961. Ціна \$0.50.
- 165) омм. КІНЕЦЬ СВІТУ. Чи, коли і як буде? 1963. Ціна \$2.00.
- 166) Д-р Богдан Казимира. ПЕРШИЙ ВАСИЛІЯНИН У КАНАДІ. 1961. Ціна \$0.50.

- 167) Володар Буженко. ІВАН СУЛИМА. Історична повість із козацьких часів. 1961. Ціна \$1.50.
- 168) Теоділ Коструба. ЯК МОСКВА НИЩИЛА УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ. 1961. Ціна \$0.50.
- 169) Василь Королів-Старий. ЗГАДКИ ПРО МОЮ СМЕРТЬ. Спомини. 1961. Ціна \$1.50.

- 170) о. д-р Ісидор Нагаєвський. ОБ'ЄДНАННЯ ЦЕРКВИ Й ІДЕЯ ПАТ-РІАРХАТУ В КИЄВІ. Історична студія. Ціна \$1.00.
- 171) Теофіл Коструба. НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. Стор. 304. 1962. Ціна \$3.00.
- 172) Федір Одрач. НА НЕПЕВНОМУ ҐРУНТІ. Спомини. 1963. Ціна \$3.00.
- 173) Наталена Королева. ПРЕДОК. З анналів і легенд. Історична повість. 1961. Ціна \$3.00.
- 174) Микола Олександрович. МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ. Відродження українського письменства в Галичині. 1961. Ціна \$0.50.
- 175) Іван Добрачинський. ЛИСТИ НИКОДИМА. Повість. 1963. Стор. 564. Ціна \$4.00.
- 176) Марія Кузьмович-Головінська. МАРІЯ. Сценічна картина у 3 відслонах. 1962. Ціна \$0.50.
- 177) о. д-р Юрій Федорів. НА СВЯТИХ МІСЦЯХ. 1962. Ціна \$2.00; у полотні \$3.00.
- 178) В. Полянч. ЗАМОК ЯНГОЛА СМЕРТИ. Сенсаційна повість з часів гетьмана К. Розумовського. 1964. Ціна \$2.00.
- 179) Д. Ярославська. ПОВІНЬ. На кругій дорозі. Роман. Ціна \$4.00.

- 180) Марія Кузьмович-Головінська. ПОПУДНИК. П'єса за народнім повір'ям. 1965. Ціна \$1.00.
- 181) Марія Кузьмович-Головінська. ОСІННЄ ЛИСТЯ. Нариси й оповідання. 1966. Ціна \$4.50.
- 182) о. Петро Хомин. ВІЧНЕ МІСТО РИМ. Враження з відвідин. (67 ілюстрацій). 1964. Стор. 192. Ціна \$2.00.
- 183) Н. Королева. БЕЗ КОРИННЯ. Повість. Стор. 228. Ціна \$3.00.
- 184) Д. Ярославська. ОСТРІВ ДІ-ІІІ. Трилогії "Повінь", друга частина. Ціна \$4.00.

- 185) Осип Дячишин. СЕЛО ЧЕРЧЕ. Монографія, багато ілюстрована. Ціна \$2.00.
- 186) КАЛЕНДАР ПРОСВІТА НА 1969 РІК. — Ціна \$1.00.
- 187) "ПРАВДА" журнал ч. 1-2. 1969. Ціна \$2.00.
- 188) "ПРАВДА" журнал ч. 3-4. 1969. Ціна \$2.00.
- 189) В. Лозинський-М. Ценевич. ГАЙДАМАЦЬКИЙ СКАРБ. — Історична повість з часів Коліївщини. 1970. — Ціна \$2.00.
- 190) Д-р Б. Гомзин. МАСОНИ — ТАЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ. 1970. Ціна \$1.00.

Дальші випуски в підготові.

НА СКЛАДІ МАЄМО ЩЕ ІНШІ КНИЖКИ, НПР.:

- а) Д. Ярославська Ї Нью Йорк. Повість. — Ціна \$2.50.
- б) Я. Хомичев. У степах України. Повість. 2 томи. — Ціна \$3.00.
- в) Й. Терський. Що таке Сталінське "тилоополчення"? Спогади політв'язня. 1969. — Ціна \$2.00.
- г) Б. Курилас. Нерон. — Ціна \$1.00.
- г) Вселенський Ватиканський II Собор. Діяння й постанови. 5 томів. Ціна за комплет (з пересилкою) \$15.00.

та багато інших.

Замовляйте на адресу:

ALEXANDER MOCH ("DOBRA KNYZKA")
 6 Churchill Ave. — Toronto 145, Ontario — Canada

**КНИЖКИ, СТАРОКРАЙОВОГО ВИДАННЯ та ПОШТОВІ МАРКИ
 ("СТЕМПС"), ЗБІРКИ й "КІЛОВАРЕ"**

купує

A. MOCH

6 Churchill Ave. — Toronto 145, Ontario — Canada

Тел.: 533-5134